

gulat mensuram matris, & in embrionem efformat, sic sulphur coagulat, & resurgit argenteum vivum, illudque disponit ad speciem metalli diversam pro diversa mixtione, & proportione ipsorum; si enim sulphur sit rubrum, & citrinum, supererit in quantitate argenteum vivum, & ambo sint pura, & perfectè hanc, sit aurum; si verò sulphur sit album, & superet argenteum vivum in quantitate, sintque perfectè pura, & fixa, licet non tanta fixatione, ut in auro, sit argentum, at quando sunt impura, argilla, ac terræ lividiat commixta, sed argenteum vivum plene fixum, qualia in quantitate, sit aes, si sulphur excedit, sit ferrum; rursus si argenteum vivum sit impurum, lividum, ac terreneum, sed fixum, & sulphur ab ipso excedatur, quod quidem sit impurum, & modicè fixum, sit stannum, tandem si argenteum vivum excedens sulphur sit impurum, & terreneum, male fixum, sulphur quoque immundum, lividum, & paucissimè fixum, sit plumbum, hoc enim parum videtur differre ab argento vivo, unde liquefactum valde illi assimilatur. Alii Alchimistæ volunt esse materiam metallorum cinerem aqua persufum, & Alii tandem lixivium, & calcem.

186 Quælibet harum opinionum habet suam probabilitatem, nec satis confutari potest, nam prima fundatur in experientia, quia in matricibus metallorum reperuntur aqua, & terra simul admixta. Secunda fundatur, quia quandoque in aere generantur metalla, nam ut referunt Comib. cit. aliquando è cælo defluerunt ad terram, ut constat in aere omnia Methæora fieri ex vapore, & exhalatione, ergo in mineris hæc erit in materia metallorum. Experientia quoque succurrunt opiniones Chymicorum, nam ex illis materiis varia consuevit metalla, & quia in venis metallorum reperuntur sulphur, & argenteum vivum. Quare suppositis his experientiis dicendum erit, quamlibet esse sufficientem materiam, at in vicibus terræ maxime generari ex humore aqueo cum subtili terreo perfectè mixto, ut dicebat Aristot. & explicavit Albertus.

187 Causa effectiva principalis, ut de lapidibus diximus, erit cælestis, magis enim urget de metallis ratio ibi adducta, solum enim de plumbo asseritur ex pluvia, & aliis similibus augeri, quasi ab irrinesco, sed de hoc dicemus in lib. de Gen. Verum est tamen, quod non satis probatur distributio quædam Alchymicorum, scilicet quod quilibet Planeta ex peculiari dominio suum materiam metalli speciem sit illius causa effectiva; videtur enim quod stellæ fixæ etiam concurrant; sed quicquid sit de hoc, quod totum est incertum, sufficit, quod causa principalis activa sit cælestis. Instrumentalis ab Arist. videtur poni frigus condensans aqueum vaporem, à Chymicis ponitur calor concoquens, & commiscens humidum aqueum cum sicco terreo. Communiter autem suslinetur, omnes primas qualitates concurrere, sicut universaliter concurrunt ad generationem cujuslibet mixti, probabile quoque est concurrere qualitatem aliquam virtutem à cælis productam in materiam sic dispositam per primas qualitates.

188 Dubitari tamen potest, an per artem Chymicam possint effici metalla, præcipue aurum; non est autem sensus, quod ars Chymica sit principalis causa effectiva, hoc enim ab omnibus negatur, sed solum, an possit esse causa directiva docens applicare activa passivis, ut deinde in materia sic disposita à formis cælorum introducat formam auri. Multi sunt Doctores pro utraque parte, quos refert Averis cit. probabilior est passiva affirmativa absolute loquendo, quam fuscè probat Delius lib. i. disquisit. Magis cap. 5. quæst. i. sect. 7. Fundamentum est, quia non satis offenditur hujus rei implicancia, non enim repugnat ex parte materis, quia hæc est indifferens ad omnem formam, nec ex parte modi, nam modus hujus artis est per decoctionem naturalem ignis, qui modus decoctionem naturalem Solis proxime imitatur, neque probari potest non posse calorem Solis suppleri, efficientia ignis, nam multa sunt, tam calore Solis, quam ignis, ut patet præcipue de pullis in Ægypto igneo calore ab ovis excludis, & de bombycum generatione, qui nascuntur, tam si calore verno relinquuntur spontè nasci, quam si in cubiculo calidiori ab igne, vel mammillis mulierum confoveri permittantur. Neque repugnat ex parte loci, quod scilicet exposcant in visceribus terræ ignis; tum quia in aere signi posse metalla, testantur quamplures; tum quia locus Mathematicus non necessarîo requiritur, locus Physicus scilicet spatium illud his, vel illis dispositionibus affectum ubique posse arte præstari; tum quia asserunt, ad generationem metallorum requiri locum cavernosum, ut vapor elevatus possit præfocatus ab impedimento superius existente in se reflecti, unde reperitur quandoque aurum in lapidibus generatum; si scilicet spatium illud, in quo succus aureus reflectitur, sit lapidibus porosius circumseptus, in quibus poris se insinuat, & sit aurum; sed totum hoc potest ab arte effici, nam etiam argenteum vivum in fumum evaporatum denudè excipitur, nec videtur tam necessaria hæc reflexio, nisi ut vapor continueatur in tali calore, & dispositionibus ibi existentibus, hoc autem non videtur excedere vires artis, quin à peritis hæc omnia possint disponi, & applicari. His accedunt experientia, quarum aliquas fuisse veras credibile est; illustris est illa Arnoldi Villæ novæ, qui aurum sua arte perfectum aula Pontificæ Romanæ præbuit examinandum, & illa Raymundi Lulli, qui apud Anglos in arce Londinensi probatissimum aurum confecit, quo in cueda moneta usi fuerunt, & usque in hanc diem extat nobilis rosa vulgò appellata.

189 Dices, non conveniunt Alchimistæ in materia, ex qua fieri

debet aurum, alii enim assunt scoriæ ferri, alii salem, alii ovorum putamina, alii arsenicum, alii capillos, & sanguinem humanum; unde innumeræ Alchimistæ tentantur aurum producere, & cum suis facultatibus ætatem frustra consumpserunt. Tum quia quæ sunt in suo genere perfectissima, nec sunt solum produci ab agente proprio naturali, ut patet in animalibus, & plantis, aurum in genere metallo est perfectissimum. Tum 3. ad generationem metallorum requiritur specialis influentia siderum, hæc autem non habetur, nisi in determinatis locis, non enim alia eundem habent aspectum ad quamlibet regionem. Tum 4. aurum chymicum non resistit igni, facile amittit colorem, & non est ductile in minutissimas laminas, ergo non est verum aurum. Tandem à Joann. 22. in extrav. Spondæ damnatur hæc ars, & venditio auri, quæ est sententia plurimum Theologorum.

Resp. aliud esse loqui absolute, an possit dari hæc ars, aliud, an de facto detur, ut in simili diximus de Astrologia dispu. 2. qu. 7. art. 4. verum quidem est, hæc artem esse perficibilem, & paucissimi attingunt illam, quia difficile est invenire certam medicritatem in his, quæ ab activitate ignis pendunt, eo quod illa sit maxima, & celerissima; tum quia necessarius est aspectus cælorum, qui non semper, nec ubique habetur, aliquid tamen illam habuerunt, & quandoque verum aurum perfecterunt, saltem Dæmon, qui sicut est perfectissimus Astrologus, ita etiam erit perfectissimus Alchimista, quapropter licet Chymici discrepent inter se de materia, hoc solum concludit difficultatem artis in nobis, non in se, peritiores tamen conveniunt in sulphure, & argento vivo. Ad 2. etiam in hac arte aurum produceretur ab eodem agente naturali scilicet à cælo, ars enim solum applicaret activa passivis, nec satis prob. in perfectionem sui alicujus generis materiam non posse ab arte disponi, nam Exod. 7. Magi contententes cum Moyse serpentes prodaxerunt, Joann. Bapt. Porta lib. 4. Magis nat. c. 4. testatur se produxisse perfectissimas anguillas; Thomas Garzonius in Foro universalis dicitur. 47. ait à quodam suo amico artis stillatoris peritissimo productum fuisse in vitro soli exposito per aliquot dies pernam carneum, cui etiam anima, sed per unum instans fuerit indita, & id aliqua arte fieri posse sibi persuasit Julius Camillus apud Delrium lib. 1. cap. 5. q. 4. & idem memorat Mariana lib. 14. rerum Hispan. c. 9. de Arnolde Villanova, sed quicquid sit de hominibus, de auro tamen non videtur tanta difficultas. Ad 3. convincit difficultatem hujus artis in nobis, non absolute, nam certum est aspectus cælorum adesse aliquando, ergo si tunc applicaretur materia disposita, iam fieret aurum; hæc ratio forsitan quidam apud Joan. Picum lib. 3. c. 8. cum argenteum, & aurum circiter quindies per artem efficeret, deinde amiserat, quia scilicet non habebat eundem siderum aspectum ex mutatione temporis, & loci. Ad 4. etiam probat imperfectionem hujus artis in nobis, si enim potest produci aurum imperfectum, poterit etiam, si perfectius applicentur activa passivis, produci perfectissimum aurum, quod fecerunt pauci quidam in hac arte peritissimi, tum quia perfectum non variant speciem, & imperfectum non variant speciem, & rationabiliter damnatur hæc ars; tum quia non facile habetur, & ob curiositatem, vel desperationem facile homocurreret ad Dæmonis opem; tum quia vulgares Alchimistæ non efficiunt perfectum aurum, & turpis luci gratia, ut marsupia Principum emungant, multos adhibent dolos. Hinc Marcus quidam Granadilius Ingollstadi suarum fraudum penam capite luit, hic enim homo (ser) ut artem, quam non habebat, ostendat, carbones habebat perforatos plenos auri ramentis, quibus ignitis, cum iam sciret aurum esse liquidum, inpergebat pulverem quendam ad omnia imperfectissimum, quem lapidem philosophicum appellabat, atque ex illo pulvere aurum fuisse factum, unde pecuniam sibi, & æstimationem comparabat; tum quia in maximum est detrimentum Republicæ, dum multi avaritia moti, insensia, ætatem, facultateq; consumunt inutiliter; quæ de causa Diocletianus Imperator omnes libros hæc de re conscriptos jussit exuri.

190 Proprietates metallorum in communi sunt, quod liquefiant & sint malleis ductilia ad differentiam lapidum; cujus causa est humidum unctuosum excedens perfectè mixtum cum sicco terreo subtili, & depurato, & quia humidum illud cum sicco reperitur in auro perfectè mixtum, & ab omni grossitie depuratum, hinc aurum est ductibile in subtilissimas laminas, quam alia metalla, reliqua magis, & minus sunt ductilia, prout magis, vel minus participant de perfecta puritate, & mixtione.

191 Cæterum species metallorum communiter septem assignantur, aurum, argenteum, æs, stannum, ferrum, plumbum, & argenteum vivum, nam & argenteum vivum habet succum metallicum ex humido, & sicco compactum, & sulphur album, & subtile sibi perfectissimè commixtum; quæ ratione humiditas viscosa adeo tenet terrestrem siccitatem, ut quando vaporat, totum secum deferat; quamvis ab aliquibus argenteum vivum non numeretur inter metalla propter fluxibilitatem. Quod autem hæc sint species essentielles, patet ex tam magno accidentiam dissimilitudine, non enim probabilis est opinio quorundam apud Alb. negantium hæc omnia essentialiter distingui, sed esse ejusdem speciei, & differre sicut perfectum, & imperfectum, seu ut animal sanum, & ægrum, aurum est perfectum metallum sanum, reliqua imperfecta, & ægra secundum magis, & minus, unde sicut medici depurando animal ab impuritatibus per medicamina, reducant ipsum ad perfectum statum, sic Chymici depurando per artem metalla ab impuris partibus, tandem purum aurum perficiunt. Hæc opinio est falsa, nam hæc conversio est substantialis, non accidentalis,

talis, aliter omnia mixta essent ejusdem speciei, quia ferè omnia possunt adinvicem transmutari; nec exemplum de medicina valet, nam illa est accidentaliter mutatio, unde animal sanum denudè redit ad ægritudinem, non sic aurum redit ad argenteum vivum; verum est, quod aliquod imperfectum metallum poterit perici igne, sic purgatur aurum ab artice. Solent autem multiplicari species metallorum ex istorum mixtione, vel cum alio minerali, sic ex ære, & stanno conficitur æs personans, ex quo campanæ funduntur, ex ære, & cadmia lapidosa, quæ est minerale quoddam, ex quo fit auricalchum, &c.

192 Quinto tandem inter terræ Methæora numerari solent quædam alia mineralia, quæ Arist. fossilia nominavit, & sub lapidibus constituit; Alb. verò vocavit mineralia media, eo quia participant de natura lapidis, & metalli, nam quædam simul continentur, & liquantur, ut sal in aqua liquefit, in igne pulverizatur, & malleo conteritur, sulphur conteritur, & liquatur ad ignem, sic cadmia lapidosa; quædam verò licet non liqueant, ut metalla, tamen ex metallis sunt, ut scoria cadmia, quæ in ærariis officinis invenitur, quædam, & si non liqueant, non tamen sunt consentanea, ut lapides, sed facillimè in pulverem dissolvuntur, ut Sandaraca, ochra, minium, & alii colorati pulveres, vel leviores siccibus frantur, ut alumen, scoria, marchesita, arsenicum; quædam verò sunt mollia, & tractabilia, ut

bitumen; quare multipliciter possunt mediare, & à lapidibus, & metallis deficere, non enim potest quoddam commune genus assignari; de his autem fuscè agit Alb. sæpè cit. sed nunc satis.

Suprema huic operi de Cælo, & Methæoris erat imposta manus, jamque Impressori transmissum, cum ingens Scoti operum corpus recens Lugduni cufum in lucem prodit Logicum, Philosophicum, Metaphysicum, & Theologicum, in quo etiam tractatus quidam in lib. Methæor. velut ejusdem Doctoris subtilis intertus est. Verum quia tot illa volumina revolvens in Physicam impogimus, quam jam pridem ediderat P. Franciscus Aretinus sub nomine Scoti, & esse suppositivam, ac spuriam adeo clarum est, ut ipsemet P. Vvading. qui hæc opera, imprimi curavit, id negare non audeat ibidem in epist. liminari ad octo libr. Physic. jure in suspitionem venimus tractatum illum de Methæoris, & alios quodam ibidem insertos non esse Scoti genuinos; hæc igitur de causa, & quia ferè nimis ad mappam sedulo perlegere nec curavimus, nec potuimus; poterit tamen nostram supplere negligentiam, vel impotentiam, illud accuratè perillustrando; quod si Stoicum tibi videbitur redolere doctrinam, & acutiem, si quid in hac materia reperies à nobis dictum ab ea distans, inde corrigere valebis, & si quid mancum inde complete.

F I N I S.

